

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ)” มีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น กับความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ)
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น กับความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ)

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบวัดผลครั้งเดียว (One-Shot Case Study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ควบคู่ไปกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบของการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

จากการศึกษาคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 17-21 ปี ที่กำหนดไว้ 400 คนนั้น ส่วนใหญ่เป็นนิสิต/นักศึกษาหญิง มากกว่านิสิต/นักศึกษาชาย ซึ่งมีค่าใช้จ่ายต่อเดือน 4,501 บาทขึ้นไป และมีสถานภาพการพักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอุปนิสัยในการใช้เวลาว่างอยู่กับสื่อวิทยุโทรทัศน์ และกลุ่มเพื่อน

สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์โดยทั่ว ๆ ไปนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชมละครโทรทัศน์ 7 วัน / สัปดาห์ มากกว่า 1-2 ชั่วโมงต่อครั้ง และมักชมละครโทรทัศน์ในช่วงเวลาหลังข่าวภาคค่ำ (20.30-22.30 น.) สำหรับประเภทของละครโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างชอบมากที่สุด คือ ละครโทรทัศน์ประเภทตลก / เบาสมอง และละครชีวิตรัก / ชิงรักหักสวาท

ด้านพฤติกรรม的开รับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีวิธีการชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) คือ ชมเป็นบางตอน โดยเปลี่ยนไปชมช่องอื่นเมื่อละครน่าเบื่อหรือไม่สนุก โดยมีเหตุผลในการรับชมเพื่อพักผ่อนและคลายเครียด เลือกชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ด้วยปัจจัยด้านดารานำแสดงและเนื้อหาละครมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นำเนื้อหาจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้เป็นข้อคิดและคติสอนใจมากที่สุด เช่น การใช้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรักเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ อีกทั้งยังเห็นว่าละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) สร้างโดยมีความจริงอยู่บ้างบางส่วน ในภาพรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างไม่ต่อต้านที่จะให้มีละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในผังรายการ อย่างไรก็ตามละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าการใช้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรักเป็นเรื่องผิดปกติ อีกทั้งยังให้บทเรียนว่า การใช้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรักเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ และเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรเลียนแบบ

ส่วนความคิดเห็นต่อพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) นั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าพฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงที่วัยรุ่นแสดงออกมาจากปัจจัยอื่น ไม่เกี่ยวกับละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) และปฏิเสธความคิดที่ว่าวัยรุ่นจะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ได้ง่ายกว่าวัยอื่น ๆ

การทดสอบสมมติฐานอธิบายได้ว่า เพศ และค่าใช้จ่ายต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น แต่สถานภาพการพักอาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ส่วนสาขาการศึกษาและอุปนิสัยส่วนตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการชม แต่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลที่เลือกชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างจะชมเป็นบางตอน โดยเปลี่ยนไปชมช่องอื่นเมื่อละครน่าเบื่อหรือไม่สนุก และมีเหตุผลในการรับชมเพื่อพักผ่อนและคลายเครียด นอกจากนี้ คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) และความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น แตกต่างกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนำเนื้อหาจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้เป็นข้อคิดและคติสอนใจ และเห็นว่าละครแนวนี้สร้างโดยมีความจริงอยู่บ้างบางส่วน นอกจากนี้พฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่นที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) แตกต่างกันด้วย คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยที่จะให้มีละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในผัง

รายการ ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในทิศทางเดียวกัน หมายถึง หากวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ก็อาจมีพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ตามไปด้วย

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ)” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอุปนิสัยส่วนตัวในการใช้เวลาว่างอยู่กับสื่อวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทและอิทธิพลอย่างสูง ด้วยคุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์ที่น่าเสนอทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจ และรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างลึกซึ้งมากกว่าสื่อชนิดอื่น ดังนั้น โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีบทบาทอย่างมากในการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการปลูกฝังความเชื่อและศรัทธาด้วย โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการชมละครโทรทัศน์ 7 วันต่อสัปดาห์ และมักชมในช่วงหลังข่าวภาคค่ำ (20.30-22.30 น.) ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ ที่ว่า ละครโทรทัศน์ผนวกรวมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชั้น¹ จนเปรียบไว้ว่าคนอังกฤษจะขาดหนังสือพิมพ์ที่ต้องอ่านแกล้มกับกาแฟไม่ได้ คนไทยเราก็จะขาดละครช่วงหลังข่าวที่ทำหน้าที่เหมือนกรดช่วยย่อยอาหารเย็นไปเสียมิได้เช่นกัน เดียวนี้ละครโทรทัศน์จึงกลายเป็นลมหายใจของคนไทย และมีบทบาทเป็นหัวข้อสนทนาสำหรับคนทุกรุ่น ทุกวัย ในเกือบจะทุกวงการ² ดังจะเห็นได้จากละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำเป็นรายการที่ได้รับความนิยมสูงสุดนำรายได้หลักมาสู่สถานี และเป็นจุดเด่นด้านการตลาดโดยเฉพาะของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 และช่อง 7 ที่ถูกนำมาใช้ในการแข่งขันแย่งชิงคนดูจากผู้โฆษณาจากช่องที่เป็นคู่แข่ง ซึ่งอัตราค่าโฆษณาที่แพงที่สุดในช่วงละคร

¹กาญจนา แก้วเทพ, เมื่อสื่อส่องและสร้างวัฒนธรรม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาลาแดง จำกัด, 2545), น. 299-301.

²กาญจนา แก้วเทพ, มายาพินิจ (กรุงเทพมหานคร: เจนเดอร์เพลส, 2537), น. 11.

โทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำหรือช่วงไพรม์ไทม์ (Prime Time) ของทั้ง 2 สถานีเป็นเครื่องยืนยันความนิยมอันล้นหลามของละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำได้เป็นอย่างดี³

ประเภทของละครโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างชอบมากที่สุด คือ ละครโทรทัศน์ประเภทตลก / เบาสมอง นั่นหมายความว่า ในโลกความเป็นจริงเต็มไปด้วยปัญหาและความโหดร้ายต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่ธรรมชาติของมนุษย์มักไม่ชอบที่จะเผชิญความจริงหรือยอมรับความจริงที่ไม่น่ารื่นรมย์นัก เราพยายามหลีกเลี่ยงความทุกข์ ความแค้น ความเจ็บ และความตายกันอยู่ทุกวันด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน ถึงหนีไม่ได้ก็พยายามลืมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ คนส่วนใหญ่จึงนิยมดูละครโทรทัศน์ประเภทตลก / เบาสมอง อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างก็ยังชอบดูละครโทรทัศน์ประเภทชีวิตรัก / ชิงรักหักสวาท เป็นอันดับรองลงมา ซึ่งตรงกับผลสำรวจความนิยมรายการโทรทัศน์ประเภทละครโทรทัศน์ ประจำปี 2549⁴ โดย AGB Nielsen Media Research ได้ผลสรุปว่า ในประเภทละครหลังข่าวภาคค่ำ เวลา 20.25 น. “ชิงก็รัก ช่างก็แรง” ละครแนวพ้อแงแงอน (ตบ ๆ จวบ ๆ) ผลงานของบริษัท ดีต้า วิดีโอโปรดักชั่น จำกัด สามารถครองความนิยมสูงสุดในรอบปี 2549 ได้รับเรตติ้งเฉลี่ยที่ 17 คิดเป็นจำนวนผู้ชม 9,951,000 คน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเลือกชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจวบ) เพื่อพักผ่อนและคลายเครียด ซึ่งสอดคล้องกับสมสุข หินวิมาน⁵ ที่ว่า กลุ่มผู้ชมละครโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นประเภทมือใหม่หัดขับหรือแฟนพันธุ์แท้ ก็มักจะเสพละครโทรทัศน์เพื่อมุ่งหวังความบันเทิงเป็นหลัก และเหตุผลรองลงมาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจวบ) คือ ละครแนวนี้ออกอากาศเกือบทุกช่อง หาชมง่าย ซึ่งเหตุผลนี้เองเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาสาระของละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำของไทยนั้น ยังคงยึดติดกับรูปแบบและลักษณะเดิม ๆ จึงมักถูกวิพากษ์วิจารณ์ไปในด้านลบอยู่เสมอว่า เป็นรายการไร้สาระ เนื้อหาสาระวนเวียนซ้ำซาก เช่น แนว

³อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย: โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ด้านสหภาพการพิมพ์ จำกัด, 2542), น. 258-264.

⁴ข่าวบันเทิงย้อนหลัง, “ชิงก็รัก ช่างก็แรง ครว้เรตติ้งสูงสุด 2549,” <<http://www.SiamRath.co.th>>, 20 ธันวาคม 2549.

⁵สมสุข หินวิมาน, “ละครโทรทัศน์: เรื่องของ ‘ตบ ๆ จวบ ๆ’ และ ‘ผัว ๆ เมีย ๆ’ ในสื่อที่น่าเฝ้า,” ใน สื่อบันเทิง: อำนาจแห่งความไร้สาระ, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (กรุงเทพมหานคร: ออล อปอร์ต พริ้นท์, 2545), น. 218-222.

“ผิว ๆ เมีย ๆ” “ชิงรักหักสวาท” “อิฉาวิชา” “ตบ ๆ จูบ ๆ” นั่นเอง⁶ และจากกลยุทธ์การผลิตละครโทรทัศน์ของบริษัทกันตนา วิดีโอ โปรดัคชั่น จำกัด ทำให้ทราบว่าผู้ชมส่วนใหญ่ก็ยังคงต้องการชมละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาดังกล่าว ดังนั้น ผู้ผลิตจึงต้องผลิตละครโทรทัศน์ประเภทนี้เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ชมส่วนใหญ่⁷

ปัจจัยในการเลือกชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสำคัญที่สุด คือ ปัจจัยด้านดารานำแสดง ซึ่งจุดนี้เองทำให้ละครโทรทัศน์ประสบความสำเร็จ กล่าวคือการใช้ดาราดังเพื่อดึงดูดให้ผู้ชมติดตามชมเรื่องราวในละคร โดยใช้ดาราดังเป็นนักแสดงอาชีพ โดยเฉพาะการใช้จุดจับใจด้าน Sex Appeal เพื่อดึงดูดผู้ชมเพศตรงข้าม ซึ่งมักพบบ่อยในละครโทรทัศน์ เช่น เคน-อิศร หรืออัม-พัชราภา เป็นต้น ซึ่งการใช้ดาราดังเหล่านี้เป็นบทบาทสำคัญที่ช่วยให้ผู้ชมได้รับการตอบสนองต่อความต้องการในสิ่งที่เป็นเรื่องเพื่อฝัน นอกจากนี้ปัจจัยหลักด้านดารานำแสดงแล้วยังมีปัจจัยรองซึ่งได้แก่ เนื้อหาละคร ซึ่งผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 9 คน ให้ความเห็นตรงกันว่าปัจจัยทั้ง 2 ด้านนี้สามารถสลับตำแหน่งในการเป็นปัจจัยหลักและปัจจัยรองกันได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าปัจจัยทั้ง 2 ด้านนี้มักมาคู่กันเสมอ

ในส่วนของการคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเนื้อหาจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าละครแนวนี้ให้ข้อคิดและคติสอนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ว่า การใช้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรักเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทุมพร เลื่องลือเจริญกิจ⁸ ที่ศึกษาแบบแผนการชมละครโทรทัศน์ของผู้ชาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชมละครโทรทัศน์แล้วได้รับความพึงพอใจเพื่อหาคำแนะนำในการดำเนินชีวิตและหาเอกลักษณ์ให้กับตนเองมากที่สุด อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างในจำนวนใกล้เคียงกันยังคงให้ความเห็นว่าไม่ได้นำเนื้อหาจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ)

⁶ดวงทิพย์ วรพันธุ์ อ้างถึงใน สุภาพันธุ์ บุญนาค, “พฤติกรรม的开รับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการชมละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำของเด็กในจังหวัดเชียงใหม่,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. 3.

⁷จิตรลดา ดิษยนันทน์, “กลยุทธ์ในการผลิตรายการละครโทรทัศน์ ของบริษัทกันตนา วิดีโอโปรดัคชั่น จำกัด,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), น. 11-25.

⁸อุทุมพร เลื่องลือเจริญกิจ, “แบบแผนการชมละครโทรทัศน์ของผู้ชาย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), น. บทคัดย่อ.

ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเลย สิ่งเหล่านี้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องก็มีแก่นต่างกันไป คนดูสามารถเลือกเสพได้ตามความนิยมของตนเอง ซึ่งสาระและความคิดต่าง ๆ จะแฝงเข้ามาในเนื้อเรื่อง โดยสอดแทรกมาภายใต้เนื้อหาของความสนุกสนาน การนำไปปรับใช้ได้มากนักน้อยเพียงใด เป็นเรื่องของความสามารถของผู้ชมเอง

ละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) นั้นเป็นละครที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสร้างโดยมีความจริงอยู่บ้างบางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับที่สมสุข หินวิมาน⁹ กล่าวไว้ว่า โลกความเป็นจริงรอบตัวเรากับโลกจินตนาการของละคร “น้ำเน่า” ไม่เคยแยกออกจากกันอย่างชัดเจน ความเคลื่อนไหวที่อยู่ในละครโทรทัศน์ ไม่เคยเป็นไปโดยอุบัติเหตุ แต่จะสอดคล้องกับโลกความเป็นจริงภายนอกอยู่เสมอ ดังนั้น สิ่งที่ผู้ชมเห็นในละครโทรทัศน์จึงเป็นภาพสะท้อน หรือแสดงแทนบางส่วนของปรากฏการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกและสำนึกทางสังคมในโลกความเป็นจริง นอกจากนี้ในมิติของผู้ชมและสังคมนั้นก็พร้อมเสมอที่จะโยนโยนบางแง่มุมของละครโทรทัศน์มาอธิบายชีวิตหรือสังคมของตนเอง ดังนั้น ละครโทรทัศน์กับคำอธิบายในโลกความเป็นจริงจึงยังคงเป็นกระแสวิเคราะห์ “สองทาง” ให้กันและกันเสมอ ยิ่งไปกว่านั้น Raymond Williams (1989) ได้อธิบายไว้ด้วยวลีที่ว่า “drama in a dramatized society” หรือที่กาญจนา แก้วเทพ (2537) แปลไว้อย่างแยบคายว่า “โลกนี้คือละคร หรือโรงละครกลายเป็นโลกนี้” อันหมายความว่า ในตารางชีวิตของสังคมสมัยใหม่ ละครโทรทัศน์ได้กลายเป็นลมหายใจของผู้คนทุกรุ่น ทุกเพศ ทุกวัย และทุกคนไปแล้ว เส้นกันแบ่งพรมแดนของ “โลกที่เป็นจริง” และ “โลกแห่งละคร” ดูเหมือนจะเบาบางลงทุกวัน หากลองพิจารณาการกระทำระหว่างมนุษย์ด้วยกัน นอกจอโทรทัศน์ก็ไม่ต่างอันใดกับตัวละครที่ถูกจับตามองโดยผู้ชมบางคนที่เราไม่เห็นตัว ฉะนั้นสายใยผูกพันระหว่าง “ตัวละคร” กับ “คนดู” จึงมิได้จำกัดขอบเขตภายในจอโทรทัศน์เท่านั้น หากแต่รั้วตัวออกมายังชีวิตจริงของผู้คนอีกด้วย

จากระดับความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างมีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) นั้น ทำให้ทราบความคิดเห็นหลัก 3 ประการ คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ทำให้รู้สึกผิดมากขึ้นหากแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรัก, ละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ทำให้รู้สึกว่าการใช้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรักเป็นเรื่องผิดปกติ และละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ให้บทเรียนว่าการใช้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรักเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ตามลำดับ ความคิดเห็นทั้ง 3 ประการนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างชมละครโทรทัศน์ประเภทนี้แล้วไม่อยากจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรัก และไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ยังพบว่าคนที่รับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ไม่ใช่คนที่ไม่รู้

⁹ สมสุข หินวิมาน, สื่อบันเทิง: อำนาจแห่งความไร้สาระ, น. 176-179.

เดียงสา (Innocent) แต่ผู้ที่รับชมแต่ละคนจะมีกรอบวิธีคิดบางอย่างติดตัวมาต่อรองกับละครโทรทัศน์อยู่แล้ว ซึ่งกรอบนั้นอาจเป็นเรื่องของประสบการณ์ ทักษะที่มีอยู่เดิม ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน หรือการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน เป็นต้น

ในส่วนของพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) นั้น มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องที่ว่าพฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงที่วัยรุ่นแสดงออกมาจากปัจจัยอื่น ไม่เกี่ยวกับละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) นั้นหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างไม่เชื่ออิทธิพลของละครโทรทัศน์ และยังไม่เชื่อว่าละครโทรทัศน์จะมีส่วนชี้้นำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามมา ซึ่งขัดแย้งกับ Ien Ang¹⁰ ที่เชื่อว่า อารมณ์และเหตุผลของมนุษย์ไม่เคยแยกออกจากกัน อันหมายความว่า ไม่มีเส้นแบ่งชัดเจนระหว่างโลกจินตนาการและความเป็นจริง ในการเสพละครโทรทัศน์ Ang ให้ความสำคัญอย่างมากต่อโลกจินตนาการ หรือ “Fantasy” และอธิบายว่า จินตนาการไม่ได้เป็นข้อตรงข้ามกับโลกความจริงเลย ในทางกลับกันโลกจินตนาการเชก เช่นละครโทรทัศน์เป็นการจับเอาโลกความเป็นจริง ซึ่งจะวางอยู่บนระนาบบรรทัดเดียวกันกับเส้นของจินตนาการนั่นเอง นอกจากนี้ Ang ยังได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมออกไปอีกว่า มนุษย์แต่ละคนจะมีอาการ “อิน หรือ อารมณ์ร่วม” ต่อจินตนาการไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เรียกว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) หรือประสบการณ์ในชีวิตและประสบการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคล เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก คนแก่ วัยรุ่น คนชนบท คนเมือง แม่ค้า พระ โสเภณี ตำรวจ นักธุรกิจ คนขับรถสองแถว ผู้คนเหล่านี้อาจจะดูละครโทรทัศน์เรื่องเดียวกัน แต่เธอและเขาจะมีอาการ “อิน” ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขณะที่นั่งดูโทรทัศน์อยู่หน้าจอ ผู้ชมแต่ละคนก็จะนำ “ทุนทางวัฒนธรรม” เฉพาะของตนมาต่อรอง สะสมหรือขยายทุน และทำให้แบบแผนการดูหรือลักษณะการตีความละครโทรทัศน์แตกต่างกัน Ang เรียกกระบวนการดังกล่าวนี้ว่า “จินตนาการแห่งเรื่องน้ำเน่า” (Melodramatic Imagination) ซึ่งอาจอธิบายต่อได้ว่า ก่อนที่ผู้ชมแต่ละคนจะเปิดโทรทัศน์เพื่อดูละคร พวกเขาเคยมีประสบการณ์บางอย่างที่เป็นทั้งชัยชนะและความพ่ายแพ้มาแล้วในโลกความเป็นจริง และเมื่อละครโทรทัศน์จบลง ทั้งเธอและเขาก็นำเอาประสบการณ์แห่งชัยชนะและความพ่ายแพ้ในโลกจินตนาการ มาสังสมต่อยอดออกไปในโลกความเป็นจริง

¹⁰Ien Ang, 1985, อ้างถึงใน สมฤทัย กล่อมน้อย, “พฤติกรรมกาเปิดรับชม และการเลียนแบบสื่อละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ ช่อง 7 สี ของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร,” (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น. 15-16.

จากผลของการศึกษาแยกอภิปรายผลตามสมมติฐานได้ดังนี้

จากสมมติฐานข้อที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น โดยคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ มี 5 ด้าน ได้แก่ เพศ สาขาการศึกษา ค่าใช้จ่ายต่อเดือน สถานภาพการพักอาศัย และอุปนิสัยส่วนตัว ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) สามารถแยกได้เป็น วิธีการรับชม และเหตุผลที่เลือกชม ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น กล่าวคือ นิสิต/นักศึกษาทั้งเพศชายและหญิงมีวิธีการชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) คือ ชมเป็นบางตอน โดยเปลี่ยนไปชมช่องอื่นเมื่อละครน่าเบื่อหรือไม่สนุก สำหรับเหตุผลที่เลือกชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) คือ ชมเพื่อพักผ่อนและคลายเครียด ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร (Selective Process)¹¹ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) กล่าวคือ ผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจ หรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใด โดยมักจะเลือกรับตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติที่มีอยู่เดิม และหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิมแล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่า Cognitive Dissonance ฉะนั้น การลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรเฉพาะข่าวที่สอดคล้องกับความคิดตน

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) หลังจากการเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ผู้รับสารจะเลือกรับรู้และตีความข่าวสารที่ได้รับแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ทัศนคติ ความต้องการ ความหวัง แรงจูงใจ สภาวะร่างกาย หรือสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น ฉะนั้น ในบางครั้งผู้รับสารอาจบิดเบือนข่าวสารเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนเองด้วย

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจหรือเรื่องที่ขัดแย้ง เรื่องที่ค้านกับความคิดของตนได้ง่าย ดังนั้น การเลือกจดจำเนื้อหาของ

¹¹พีระ จิระโสภณ, “การเลือกสรรและการแสวงหาข่าวสาร,” ใน เอกสารการสอนชุด วิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร, หน่วยที่ 11 (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532), น. 636-639.

ข่าวสารที่ได้รับ จึงเท่ากับเป็นการช่วยเสริมให้ทัศนคติหรือความเชื่อเดิมของผู้รับสารมั่นคงยิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงได้ยากขึ้น

ผู้รับข่าวสารโดยทั่วไป ปกติแล้วจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและข่าวสารตามแบบเฉพาะของแต่ละคนแตกต่างกันไป ซึ่งแรงผลักดันที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มีการเลือกรับสื่อ นั้นเกิดจากปัจจัยพื้นฐานหลายประการ สรุปได้คือ

1. ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาโดยตรงที่ว่า ปกติคนเราย่อมไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพังคนเดียว เนื่องจากเกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวล และหวาดกลัว จึงชอบหรือพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่นเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ ซึ่งในกรณีที่ไม่สามารถจะติดต่อสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ ได้โดยตรง สิ่งที่ดีที่สุด คือ การอยู่กับสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร และแท้จริงแล้วมีคนบางส่วนพอใจที่จะอยู่กับสื่อมวลชนมากกว่าที่จะอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำ ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนสามารถเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนา หรือในทางสังคมให้แก่ตนเองนั่นเอง

2. ความอยากรู้อยากเห็น กล่าวคือ ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้นสื่อมวลชนทั่วไปจึงถือเอาความอยากรู้อยากเห็นเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการเสนอข่าวสาร ปกติมนุษย์มักจะมี ความอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเองที่สุดไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองมากที่สุดตามลำดับ ซึ่งไม่ว่าสิ่งที่น่าสนใจความอยากรู้อยากเห็นนั้นจะเกิดจากวัตถุสิ่งของ ความคิด หรือการกระทำของเพื่อนบ้านหรือเพื่อนร่วมโลกก็ตาม ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากที่เกิดขึ้นใกล้ชิดกับตนเองมากที่สุด คงจะไม่มีอะไรดีกว่าสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งนี้มิใช่เพราะว่าสิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อนตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมเท่านั้น แต่เป็นความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ เช่น สาเหตุของเหตุการณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น รวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจจะเกิดขึ้นกับตนเองและ/หรือผู้อื่นอีกด้วย เป็นต้น

3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง (Self-Aggrandizement) หมายถึง โดยพื้นฐานแล้วมนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัว และในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสารจึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่สามารถจะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตนบรรลุผล หรือเพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมสร้างบารมี รวมทั้งให้ได้ข่าวสารที่จะช่วยให้ตนเองได้รับความสะดวกสบาย ตลอดจนให้ได้ข่าวสารที่จะทำให้ตนเองเกิดความสุขสนานบันเทิง ข่าวสารเหล่านี้ไม่ว่าจะให้คุณในทางปฏิบัติ ทางจรรโลงจิต หรือแม้แต่ทางความคิดก็สามารถจะหาได้จากสื่อมวลชนเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไปแล้วผู้รับข่าวสารมักจะมีพฤติกรรมเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับ

กับปัจจัยหลายประการตามความต้องการของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อม เหตุผล และความจำเป็นของตนเองในการเลือกรับสื่อต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพันธุ์ บุญนา¹² ที่ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจจากการชมละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำของเด็กในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีวิธีการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แบบตั้งใจชมพอสมควร โดยเปลี่ยนไปชมช่องอื่นเมื่อละครไม่สนุกหรือน่าเบื่อ ซึ่งมีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการชมละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำที่ทำให้สนุกสนานเพลิดเพลิน มีระดับสูงมากที่สุด

กล่าวโดยสรุป คือ คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น โดยกลุ่มวัยรุ่นจะมีวิธีการ และเหตุผลที่เลือกชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) เหมือนกัน ซึ่งวัยรุ่นตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 17-21 ปี มีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ นอกจากด้านร่างกายแล้วไม่แตกต่างกันทั้งเพศชายและหญิง ดังนั้น บุคคลที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน เช่น เพศ การศึกษา ค่าใช้จ่ายต่อเดือน สถานภาพการพักอาศัย และอุปนิสัยส่วนตัว จะมีพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายคลึงกันด้วย

จากสมมติฐานข้อที่ 2 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า นิสิต/นักศึกษาที่มีเพศ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และสถานภาพการพักอาศัย แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) แตกต่างกัน ในเรื่องของการใช้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรักเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ และละครตบจูบช่วยผ่อนคลายความเครียด แต่นิสิต/นักศึกษาที่มีสาขาการศึกษา และอุปนิสัยส่วนตัวแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเรื่องทัศนคติ กล่าวคือ ทัศนคติ¹³ หมายถึง ความคิดเห็นที่มีอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีมาประกอบเป็นแนวโน้ม อันเป็นความพร้อมที่จะทำให้มีการแสดงออกในการสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ทัศนคติ หมายถึง แนวโน้ม หรือความพร้อมที่บุคคลจะแสดงออกมาเป็นความคิดเห็น หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อ

¹²สุภาพันธุ์ บุญนา, “พฤติกรรมการเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการชมละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำของเด็กในจังหวัดเชียงใหม่,” น. บทคัดย่อ.

¹³เนาวรัตน์ โรจนวิทยา, “ทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการเพื่อแผ่นดินไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), น. 24.

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง นั้นแสดงให้เห็นว่า ทักษะคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ¹⁴ ได้แก่

1. องค์ประกอบทางด้านความเชื่อ (Cognitive of Beliefs Component) หมายถึง ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ความเชื่อเกิดจากประสบการณ์ส่วนตัว และการเรียนรู้จากผู้อื่น เช่น คำบอกเล่า หรือจากการอ่าน หรือได้ยินได้ฟังข่าวสารทางสื่อมวลชน

2. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ปฏิกริยาตอบสนองทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลต่อวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ในการจัดองค์ประกอบทางอารมณ์ ตัวแปรที่บ่งการว่าอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อวัตถุจะเป็นไปในรูปใดนั้น อาจจะเป็นความเชื่อและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลนั่นเอง ประสบการณ์ของบุคคลอาจเป็นตัวตัดสินใจอารมณ์ของบุคคล ถ้าหากบุคคลจะมีประสบการณ์โดยตรงในแง่ลบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ก็อาจทำให้เขาเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี หรือทางลบต่อสิ่งนั้นด้วย

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรมหรือการกระทำ (Behavioral or Action Component) หมายความว่า บุคคลจะประพฤติปฏิบัติต่อวัตถุหรือกลุ่มบุคคลอย่างไร ในกรณีนี้ความเชื่อ ความรู้สึกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ในทางตรงข้าม พฤติกรรมก็สามารถมีอิทธิพลต่อความเชื่อ และความรู้สึกของบุคคลได้เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้ว พบว่า คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น แตกต่างกัน เนื่องจากการพัฒนาการทางด้านทัศนคติของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นได้รับ การปรับตัวของบุคคลเพื่อให้เข้ากับสังคม การเลียนแบบในสังคม สิ่งเหล่านี้จะรวมตัวกันและสร้างสมกลายเป็นแบบแผนทัศนคติของแต่ละบุคคลขึ้น หรือจะกล่าวได้ว่า พัฒนาการของทัศนคติเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กันของบุคคล (Association) การถ่ายทอดแบบอย่างของคนอื่นมาเป็นของตน (Transfer) และการพบสิ่งที่ตนต้องการ (Need Satisfaction) การที่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคม มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ย่อมมีผลทำให้ทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนแปลงและหันเหตามสภาพการณ์ในสังคมได้บ้าง

¹⁴จริญญา นิลแพทย์, “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านเนื้อหาบันเทิงและบุคคลในวงการบันเทิง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), น. 26.

จากสมมติฐานข้อที่ 3 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า นิสิต/นักศึกษาที่มีเพศ และค่าใช้จ่ายต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในภาพรวมแตกต่างกัน ในประเด็นที่ว่าพฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงที่วัยรุ่นแสดงออก มาจากปัจจัยอื่น ไม่เกี่ยวกับละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) แต่นิสิต/นักศึกษาที่มีสาขาการศึกษา สถานภาพ การพักอาศัย และอุปนิสัยส่วนตัวแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

Ien Ang¹⁵ ได้แสดงความเห็นว่า มนุษย์แต่ละคนจะมีอาการ “อิน หรือ อารมณ์ร่วม” ต่อจินตนาการไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เรียกว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) หรือ ประสบการณ์ในชีวิตและประสบการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคล เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก คนแก่ วัยรุ่น คนชนบท คนเมือง แม่ค้า พระ โสเภณี ตำรวจ นักธุรกิจ คนขับรถสองแถว ผู้คนเหล่านี้ อาจจะดูละครโทรทัศน์เรื่องเดียวกัน แต่เธอและเขาจะมีอาการ “อิน” ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขณะที่นั่งดูโทรทัศน์อยู่น้ำจ่อ ผู้ชมแต่ละคนก็จะนำ “ทุนทางวัฒนธรรม” เฉพาะของตนมาต่อรอง สะสมหรือ ขยายทุน และทำให้แบบแผนการดูหรือลักษณะการตีความละครโทรทัศน์แตกต่างกัน Ang เรียก กระบวนการดังกล่าวนี้ว่า “จินตนาการแห่งเรื่องน้ำเน่า” (Melodramatic Imagination) ซึ่งอาจอธิบายต่อไปได้ว่า ก่อนที่ผู้ชมแต่ละคนจะเปิดโทรทัศน์เพื่อดูละคร พวกเขาเคยมี ประสบการณ์บางอย่างที่เป็นทั้งชัยชนะและความพ่ายแพ้มาแล้วในโลกความเป็นจริง และเมื่อ ละครโทรทัศน์จบลง ทั้งเธอและเขาก็นำเอาประสบการณ์แห่งชัยชนะและความพ่ายแพ้ในโลก จินตนาการ มาสั่งสมต่อยอดออกไปในโลกความเป็นจริง

เมื่อพิจารณาโดยละเอียด พบว่า โทรทัศน์นั้นมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบ และการเลียนแบบจะส่งผลต่อค่านิยม พฤติกรรม และรูปแบบต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของธีรพงศ์ เกิดสุคนธ์ ที่ศึกษาอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ตามพฤติกรรมของ ตัวละครที่กระตุ้นให้ทำดี และเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน แต่ส่วนใหญ่ักเรียนไม่เคย เลียนแบบจากละคร

¹⁵Ien Ang, 1985, อ้างถึงใน สมฤทัย กล่อมน้อย, “พฤติกรรม的开รับชม และการเลียนแบบสื่อละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ ช่อง 7 สี ของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร,” น. 15-16.

จากสมมติฐานข้อที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่นที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่นที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในภาพรวม แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่สมสุข หินวิมาน¹⁶ ได้อธิบายไว้ว่าในกลุ่มผู้ชมละครโทรทัศน์จำนวนมหาศาลนั้น หลายคนอาจมีลักษณะเป็นผู้ชมประเภท “มือใหม่หัดขับ” (Novice Viewers) หรือดูละครโทรทัศน์ไปเรื่อย ๆ ไม่จริงจังหรือเป็นล่ำเป็นสัน แต่ก็มีอีกหลาย ๆ คนที่ถูกมองว่าเป็น “แฟนพันธุ์แท้” (Soap Fans) ของละครโทรทัศน์ เนื่องจากตัวบทของละครโทรทัศน์มีขนบ มีภาษา มีจังหวะ หรือมีการเล่าเรื่องที่แตกต่างจากตัวบทของสื่อบันเทิงคดีอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ชมประเภท “มือใหม่หัดขับ” ไม่ได้มีต้นทุนหรือประสบการณ์อันซ้ำซ้อนเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ แต่กลุ่ม “แฟนพันธุ์แท้” กลับมีลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือ เป็นผู้สะสมคลังความรู้เกี่ยวกับละครโทรทัศน์ เข้าใจขนบและภาษา ตลอดจนมีประสบการณ์การตีความตัวละครและเรื่องเล่าของละคร “น้ำเน่า” เป็นอย่างดี เมื่อเป็นเช่นนี้ความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของแต่ละคนก็ย่อมแตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้แนวคิดเรื่องทัศนคติยังได้อธิบายไว้ว่า ทัศนคติของบุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้ว แม้จะคงทนแต่ก็สามารถเปลี่ยนได้โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อ และสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับค่านิยมเดิมของบุคคลนั้น การเปลี่ยนทัศนคติมีอยู่ 2 ชนิด¹⁷ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน หมายถึง ทัศนคติของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะเพิ่มมากขึ้นไปในทางบวกด้วย และทัศนคติที่เป็นไปในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบด้วย การเปลี่ยนแปลงแบบนี้ง่ายและคงทนกว่าการเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง

2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะลดลงไปในทางลบ และถ้าเป็นไปในทางลบก็จะกลับเป็นไปในทางบวก

¹⁶สมสุข หินวิมาน, สื่อบันเทิง: อำนาจแห่งความไร้สาระ, น. 176-179.

¹⁷จิตุพร รัตแพทย์, “ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), น. 17-18.

เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้ว พบว่า เมื่อบุคคลหนึ่งดูละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) เขาจะได้รับข้อมูลต่าง ๆ เข้าไป ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิด ค่านิยม หรือพฤติกรรมไม่มากนักน้อย ซึ่งถ้าละครโทรทัศน์เรื่องนั้น ๆ มีความสำคัญมากต่อบุคคลนั้นหรือมีสิ่งเร้ามากเท่าใด ค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลนั้นก็จะมีเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดมากขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤทัย กล่อมน้อย¹⁸ ที่ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชม และการเลียนแบบสื่อละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ ช่อง 7 สี ของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลียนแบบค่านิยมเรื่องการกตัญญูรู้คุณมาใช้ปฏิบัติมากที่สุด

จากสมมติฐานข้อที่ 5 ความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ของวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในทิศทางเดียวกัน หากวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ก็อาจมีพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเลียนแบบของแบนดูรา (Bandura)¹⁹ ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้น เกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลงมือทดลองดู ในการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบนั้น ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และเนื่องจากคนเรานั้นใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบ ๆ ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมจึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการได้ยินและได้เห็น โดยไม่มีประสบการณ์ตรงมาเกี่ยวข้อง คนส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมโดยการผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้น

Fischer, Gochros และ Ross ได้สรุปหน้าที่ของตัวแบบออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

¹⁸สมฤทัย กล่อมน้อย, “พฤติกรรมการเปิดรับชม และการเลียนแบบสื่อละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ ช่อง 7 สี ของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร”, น. บทคัดย่อ.

¹⁹ณัฐพงษ์ กระจำจ, “การเลียนแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศแบบรักร่วมเพศชายของเยาวชนที่ปรากฏในรายการละครโทรทัศน์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2545), น. 13-18.

1. ทำหน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ ในกรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบนั้นยังไม่ได้มีการเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาก่อนเลยในอดีต

2. ทำหน้าที่เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เป็นกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้พฤติกรรมมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบก็จะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดีขึ้น

3. ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดของพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์หรือยังไม่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบก็จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาแล้วความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) มีความสัมพันธ์ กับความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบจากละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) แต่จะเป็นไปในทางบวกหรือลบขึ้นอยู่กับทัศนคติที่มีอยู่เดิม

จากการอภิปรายผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ 4 ประเด็น คือ

1. การมีละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในผังรายการ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ต่อต้านที่จะให้มีละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ในผังรายการ เพราะเล็งเห็นว่าละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) หรือละครประเภทชีวิตรัก / ซึ่งรักหักสวาทนั้น ก็เป็นรายการละครที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นหลัก และรับชมเพื่อพักผ่อนและคลายเครียด อีกทั้งยังสามารถนำเนื้อหาจากละครโทรทัศน์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยปรับใช้ในเรื่องของข้อคิดและคติสอนใจ เช่น การใช้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือรุนแรงกับคนรักเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ และยังทำให้ได้สำรวจความเป็นจริงในชีวิต ช่วยให้เข้าใจชีวิตของตนเองและคนอื่น ๆ มากขึ้น เพราะเชื่อว่าละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) สร้างขึ้นโดยมีความจริงอยู่บ้างบางส่วน กล่าวคือ โลกความเป็นจริงรอบตัวเรากับโลกจินตนาการของละคร “น้ำเน่า” ไม่เคยแยกออกจากกันอย่างชัดเจน ความเคลื่อนไหวที่อยู่ในละครโทรทัศน์ ไม่เคยเป็นไปโดยอุบัติเหตุ แต่จะสอดคล้องกับโลกความเป็นจริงภายนอกอยู่เสมอ ดังนั้น สิ่งที่ผู้ชมเห็นในละครโทรทัศน์จึงเป็นภาพสะท้อน หรือแสดงแทนบางเลี้ยวบางส่วนของปรากฏการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกและสำนึกทางสังคมในโลกความจริง ฉะนั้นละครโทรทัศน์กับคำอธิบายในโลกความจริงจึงยังคงเป็นกระจกที่ “ส่องทาง” ให้กันและกันเสมอ

2. ผลกระทบต่อวัยรุ่น

คุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์ที่น่าเสนอทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจ และรับรู้ถึงอารมณ์ ความรู้สึกได้อย่างลึกซึ้งมากกว่าสื่อชนิดอื่น นั่นคือโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีบทบาทอย่างมากในการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการปลูกฝังความเชื่อและศรัทธา ดังนั้นการรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ก็ย่อมต้องมีผลกระทบต่อผู้รับชมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ถึงแม้ว่าลักษณะเช่นนี้จะขึ้นอยู่กับให้ความหมายและการตีความของแต่ละบุคคล ที่ได้รับจากเนื้อหาละครก็ตาม ดังนั้น การที่จะตัดสินว่าละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ส่งผลกระทบในแง่บวกหรือลบมากกว่ากันจึงเป็นสิ่งที่ไม้อาจชี้ขาดได้ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติและความสามารถในการตีความของแต่ละบุคคล เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นความรู้สึกภายในตัวบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือชอบ ไม่ชอบ ซึ่งจะปรากฏก็ต่อเมื่อมีพฤติกรรมแสดงออกในลักษณะเป็นคำพูด ภาษาเขียน หรือกิริยาท่าทาง ทัศนคติที่เรามีต่อสิ่งต่าง ๆ เกิดจากประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ จึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น แต่ทว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับชนิดของทัศนคติ และประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ

โดยสรุป พัฒนาการทางด้านทัศนคติของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นได้รับ การปรับตัวของบุคคลเพื่อให้เข้ากับสังคม การเลียนแบบในสังคม สิ่งเหล่านี้จะรวมตัวกันและสร้างสมกลายเป็นแบบแผนทัศนคติของแต่ละบุคคลขึ้น หรือจะกล่าวได้ว่า พัฒนาการของทัศนคติเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กันของบุคคล (Association) การถ่ายทอดแบบอย่างของคนอื่นมาเป็นของตน (Transfer) และการพบสิ่งที่ตนต้องการ (Need Satisfaction) การที่สภาพแวดล้อม ต่าง ๆ ในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ย่อมมีผลทำให้ทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนแปลงและหันเหตามสภาพการณ์ในสังคมได้บ้าง

3. พฤติกรรมการเลียนแบบ

เหตุผลประการสำคัญที่สุดที่กลุ่มวัยรุ่นกลายเป็นแฟนพันธุ์แท้ของละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) คือละครโทรทัศน์ประเภทนี้มีลักษณะของการดำเนินเรื่องชนิดที่เรียกว่า “ก่อนเป็นผัวเมีย” ซึ่งมีนัยสำคัญทำให้กลุ่มคนดูละครที่เป็นวัยรุ่นรู้สึกว่าได้เรียนรู้ความเป็นจริงด้วยประสบการณ์ของตนเอง ในขณะที่ละครก็สามารถตอกย้ำเนื้อหาสาระใด ๆ ที่ต้องการได้ไม่ยาก ยิ่งไปกว่านั้นแนวเรื่องที่ดูสมจริง ใกล้เคียงกับชีวิตของผู้ดูละคร จึงทำให้คนดูละครรู้สึกเสมือนเป็นตัวละครตัวนั้น (Identify) โดยคนดูมักจะเปรียบเทียบการกระทำของตัวละครกับสิ่งที่ตนคิดจะ

ทำถ้าเป็นตัวละครตัวนั้น ฉะนั้นรายการละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) จึงมีอิทธิพลทางจิตใจต่อผู้ชมซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นได้มาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการดำเนินความสัมพันธ์ฉันท์คู่รัก ทศนคติ และค่านิยมเรื่องเพศ การใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ปัญหา หรือการเกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) อย่างเช่น ดารานำแสดงในเรื่อง เป็นต้น

ถึงแม้ว่าละครโทรทัศน์จะสามารถนำเสนออุดมการณ์ค่านิยมต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายทอดได้อย่างแยบยล ผู้รับชมรับรู้อุดมการณ์เหล่านั้นอย่างไม่รู้สึกรู้ว่าถูกยัดเยียดให้รับ แต่วัยรุ่นส่วนใหญ่ก็ยังไม่เชื่ออิทธิพลของละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ว่าจะมีส่วนชี้้นำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมขึ้น เพราะพฤติกรรมแต่ละอย่างจะเกิดขึ้นได้มิใช่เพียงการกระตุ้นจากสื่อละครโทรทัศน์เท่านั้น แต่ยังเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เช่น สภาพครอบครัว กลุ่มเพื่อน การเปิดรับสื่อ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิม เป็นต้น

4. ความรับผิดชอบของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม

เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่รับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) แล้วไม่สามารถนำเนื้อหาจากละครโทรทัศน์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันหรือโลกความเป็นจริงได้ ถึงแม้ว่าลักษณะเช่นนี้จะขึ้นอยู่ความสามารถในการตีความของแต่ละบุคคลก็ตาม อย่างไรก็ตาม สื่อละครโทรทัศน์ควรจะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมรับผิดชอบให้กลุ่มวัยรุ่นมองเห็นคำแนะนำบางประการจากการดูละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) เช่น ด้านการแก้ปัญหา หรือการมีความอดทนในการดำเนินชีวิต ซึ่งนำเสนอผ่านตัวละครเอกของเรื่อง ในขณะเดียวกันผู้ส่งสารไม่ว่าจะเป็นผู้ประพันธ์ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ บริษัทผู้สร้างละคร หรือแม้แต่ต้นนโยบายจากทีมผู้บริหารเองก็ตาม ควรจะเพิ่มความระมัดระวังในการส่งสารมายังกลุ่มผู้ดูละครหลักซึ่งก็คือวัยรุ่นด้วย และควรใช้ละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ให้มีผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด นอกเหนือจากความบันเทิงใจที่จะได้รับแล้ว ก็ควรให้ผลทางด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ผลต่อการพัฒนาความคิดของกลุ่มวัยรุ่น เพื่อเป็นการยกระดับทัศนคติ ความคิด และค่านิยมต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน

นอกจากนี้สถาบันครอบครัวต้องให้ความสนใจและดูแลการรับชมละครโทรทัศน์เป็นพิเศษ นั่นคือควรจัดการให้ลูกได้รับประสบการณ์ในแต่ละขั้นตอนของชีวิตเพื่อให้เหมาะสมกับวัย ซึ่งหมายความว่า ให้ลูกได้แยกแยะออกกระหว่างประสบการณ์ในชีวิตจริง และประสบการณ์ที่ได้จากจอโทรทัศน์ ให้ตระหนักรู้ในความแตกต่างระหว่างตัวละครกับคนจริง และความแตกต่างระหว่างความจริงกับโลกสมมติ เพื่อหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเลียนแบบที่อาจเกิดขึ้นจากการรับชมละครโทรทัศน์

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ)” ซึ่งได้มีการดำเนินตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย และได้ผลสรุปออกมาตามที่ได้เสนอไปแล้ว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของละครโทรทัศน์สำหรับวัยรุ่น ตลอดจนนำมาปรับใช้เพื่อเสริมสร้างกลยุทธ์ในการบริหารงานรายการละครโทรทัศน์ ให้ตอบสนองความต้องการของผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่รับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) แล้ว ไม่สามารถนำเนื้อหาจากละครโทรทัศน์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันหรือโลกความเป็นจริงได้ ดังนั้นสื่อละครโทรทัศน์ควรจะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมรับผิดชอบให้กลุ่มวัยรุ่นมองเห็นคำแนะนำบางประการจากการดูละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) เช่น ด้านการแก้ปัญหา การมีความอดทนในการดำเนินชีวิต ซึ่งนำเสนอผ่านตัวละครเอกของเรื่อง แม้ว่าลักษณะเช่นนี้จะขึ้นอยู่กับทำให้ความหมายและการตีความของแต่ละบุคคล ที่ได้รับจากเนื้อหาละครก็ตาม

2. เหตุผลหลักที่กลุ่มวัยรุ่นเลือกชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) คือ เพื่อพักผ่อนและคลายเครียด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหน้าที่หลักของละครโทรทัศน์ คือ การให้ความเพลิดเพลิน แต่ในขณะเดียวกันผู้ส่งสาร ไม่ว่าจะเป็นผู้ประพันธ์ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ บริษัทผู้สร้างละคร หรือแม้แต่ผู้บริหารของช่องเองก็ตาม ไม่ควรมุ่งเน้นด้านการตลาดมากเกินไปจึงควรเพิ่มความระมัดระวังในการส่งสารมายังกลุ่มผู้ดูละครหลักซึ่งก็คือวัยรุ่นด้วย และควรใช้ละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ให้มีผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด นอกเหนือจากความบันเทิงใจที่จะได้รับแล้ว ก็ควรให้ผลทางด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ผลต่อการพัฒนาความคิดของกลุ่มวัยรุ่น เพื่อเป็นการยกระดับทัศนคติ ความคิด และค่านิยมต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน มิใช่ให้ละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) เป็นสื่อบันเทิงที่มีประโยชน์เพียงแค่การผ่อนคลายความเครียด หรือหลีกเลี่ยงหนีไปจากชีวิตประจำวันที่จำเจและน่าเบื่อ ดังเช่นในปัจจุบัน

3. วิทยุเป็นวิทยของการแสวงหาเอกลักษณ์และรูปแบบของตนเอง วิทยุจึงมีความสนใจบุคคลในละคร เนื้อหาละคร และพร้อมที่จะเลียนแบบและปรับเปลี่ยนตัวเองให้เหมือนกับบุคคลนั้น ๆ พ่อแม่ผู้ปกครองจึงต้องให้คำแนะนำในการรับชมละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ควรสอนให้กลุ่มวิทยุใช้ละครโทรทัศน์ที่รับชมเพื่อเป็นตัวกลางในการสำรวจความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตผู้อื่น แล้วนำมาเทียบกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตตนเอง ทำให้เข้าใจชีวิตของทั้งตนเองและผู้อื่นมากขึ้น และยังต้องสอนให้ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างโลกของความจริงกับโลกในละครด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่ตัวผู้รับสาร ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเนื้อหาสาระ ในแง่ลักษณะแก่นเรื่อง วิธีการนำเสนอ วิธีการดำเนินเรื่องของละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ฯลฯ เพื่อให้ทราบถึงภาษาภาพที่ละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ใช้นำเสนอ

2. จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือควบคู่ไปกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบของการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีข้อจำกัด ทำให้ได้ข้อมูลจากเฉพาะผู้รับสารเท่านั้น การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) ผู้ส่งสารทั้งที่เป็นผู้ประพันธ์ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ บริษัทผู้จัดทำละคร ฯลฯ เพื่อให้ทราบแง่คิดในการสร้างสรรค์งานละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) นอกจากนี้ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับกลุ่มผู้รับสารด้วย

3. กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เลือกมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดยืนทางจิตวิทยา ซึ่งส่งผลต่อการออกแบบกรอบการวิจัย ดังนั้นการศึกษาวิจัยในอนาคตนอกจากจะวัดตัวแปรด้านจิตวิทยาแล้ว ควรวัดตัวแปรด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง เป็นต้น

4. ควรศึกษาจากผู้ดูละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันไป เช่น ผู้ดูที่เป็นชนชั้นสูง กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มผู้ชาย เพื่อให้ทราบความคิดเห็นที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวชีวิต (แนวตบจูบ) ซึ่งอาจจะมีแตกต่างกับกลุ่มที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้